

CORINA ANDREA MESAROȘ

Poienile de sub Munte – prezentare generală

Localitatea Poienile de sub Munte este atestată documentar din 1353. Prin istoria sa de peste 650 de ani, comuna Poienile de sub Munte a dovedit că este din punct de vedere administrativ economic și teritorial cea mai importantă comună ucraineană. Așezarea geografică, hotarele, relieful, apele, peisajele mirifice și sălbatice, tradițiile, obiceiurile și populația, conferă acestui loc caracteristici aparte ce o deosebește de celelalte comune.

Bătrânii satului au lăsat câteva înscrisuri despre istoria comunei Poienile de sub Munte: „Întregul teritoriu al văii Ruscova de la Vf. Copilaș și până la vărsarea râului Ruscova în râul Vișeu, a fost acoperit cu păduri seculare, unde au trăit și au hoinărit animale sălbatice. Pe locul unde astăzi este biserica veche a fost o mică poieniță. Pe această poieniță s-au așezat primii locuitori ai comunei de mai târziu. Așezarea a fost denumită mai întâi: *Brouvar Rowszkopolana lui Dragoș*. Primii locuitori ai satului „Poliane” au fost rusnaccii și huțulii de pe meleagurile Galiției (Poloniei). Numărul lor era redus, la început erau 12 -13 suflete. Erau haiduci, fugari din Galiția, din pricina feudalilor lui Kazimir (burjuii). *Burjuii* i-au batjocorit... Ei au venit de-a lungul pârâului Ceremuș (Ceremușul Negru), spre vârful muntelui Copilaș. Au trecut peste Ciorna Hora și Vf. Copilaș, coborând în josul pârâului, pe care mai târziu l-au numit Sokolou. Au dat de un alt râu care se numește și azi Rica (râu), în care se varsă pârâul Sokolou. Au găsit o poieniță pe care au botezat-o „Poiana Domnului Dumnezeu”, căci de pe poiană se vedea numai cerul Domnului. Pe acea poieniță haiducii s-au stabilit și și-au construit primele locuințe. Locuințele erau deosebite, chiar ciudate: jumătate erau case și jumătate erau colibe cu grajd. Aceste construcții purtau numele de *Mrazneții*. Haiducii (oprește) au venit călare. Nu erau săraci. În torbele de piele au adus aur și obiecte din aur și argint. Haiducii și-au ascuns averea sub muntele Hora Popova, într-un beci săpat în mare taină și zăvorât cu capcane periculoase.

Nu a trecut mult timp până ce *boroznarii* (plăieșii regelui) au dat de acești haiduci. Au fost acceptați pe ținuturile boierești ca prieteni. Au fost înscrși în catastifele regiunii și au primit drept de așezare pe domeniile domnești. Erau numiți „rusnaccii sau huțulii” din Galiția. S-au așezat de-a lungul râului Rowszkova- Oroszviz iar satul a primit numele de Rowszkopolania.

După informațiile verbale și cele scrise transmise din bătrâni, precum și după documentele istorice, putem admite că datele se completează între ele.” (Informare prezentată de înv. Alexa Beuca, Poienile de sub Munte, 8 Noiembrie 2003, la 650 ani de la atestarea comunei).

În decursul timpului localitatea a avut diverse denumiri: *Rwzkipoliana* și *Polyna* (1411); *Polyna* (1457); *Ruszkupojana* (1600); *Poyana* (1604); *Ruszkova Polyana* și *Rusz-Polyana* (1715-1720); *Rusko-Poiana* (1827); *Poyana* (1828); *Rusko-Polyana* (1839); *Ruszkopolyana* (1881); *Poienile de sub Munte* (1900); *Havasmezo* (1900-1918); *Poienile de sub Munte* (1930-1940); *Havasmezo* (1940-1944); *Poliana Pid Horoi* (1945); *Poienile de sub Munte* (din 1945 până în prezent).

Comuna, Poienile de sub Munte este situată geografic în nordul țării, respectiv în NE județului Maramureș, pe Drumul Județean 187, la o distanță de 123 km de Baia Mare, la 32 km de cel mai apropiat oraș – Vișeu de Sus și la 16 km de cea mai apropiată stație CFR; la o altitudine de 650 m față de Marea Neagră.

Se învecinează la N și NE cu Ucraina, fiind localitate de frontieră, granița trecând peste crestele cele mai înalte ale Munților Maramureș din această zonă și anume: Vârful Steaul (1755 m), Vârful

Corbul (1698 m), Vârful Stogul (1653 m, Vârful Copilaș (1587 m) și altele, la S și SE cu Vișeuul de Sus, la SV cu Vișeuul de Jos și Ruscova, iar la V cu comuna Repedea.

Centrul Europei a fost stabilit în secolul al XVIII-lea nu departe de comuna Poienile de sub Munte (cca 50 km), în Ucraina Zacarpatică, lângă localitatea Dilove (Trebușani).

Râul Ruscova se formează prin unirea a două văi importante: Valea Rica și Valea Socolău. Are ca afluenți de dreapta: Socolăul, Paulic, Pentaia și Repedea - cel mai important afluent de dreapta al râului Ruscova - și drenează o arie largă de circuri glaciare cu lacul Vinderel și cu principalii săi afluenți. Pe acest râu se găsesc mici cascade. Afluenții de stânga sunt reprezentați în principal de văile Bardi și Cvasnița. Pe teritoriul comunei sunt prezente și câteva lacuri montane de acumulare. Dintre cele mai importante amintim lacul Venderel, situat la 1750 m altitudine, sub Vf. Mihailek, și lacul Iezerul, situat la 1690 m altitudine, deasupra râpei Iulia, între masivele Mihailek și Farcău.

Legea nr. 5 din anul 2000 menționează existența a 4 rezervații naturale în Munții Maramureșului printre care se numără și Rezervația Farcău - Lacul Vinderel- Mihailek, care cuprinde 100 ha.

În zonă există un izvor cu apă minerală numit „borcut” (din maghiară: *bor*- lichid acrișor, gazos și *cut* – izvor). În cătunul Cvasnița întâlnim fântâni cu apă minerală carbogazoasă, utilizată de localnici în scopuri terapeutice. În amonteale râului Rica, la Gura Ricii, se află un izvor cu apă carbogazoasă – sulfurată. Alte izvoare se află la Zarica, Pentaia, Ivancicov și Obcina.

Munții poartă amprenta multor legende ce dăinuie și-n zilele noastre. Multe se pot povesti despre stâncă Berdo - Socolouske, aproape de locul de confluență cu pârâul Rica. Drumurile, unele accesibile altele nu, șerpuiesc printre stâncile seculare, alături de multe pâraie cristaline ce creează imagini unice, de o sălbăticie pură. Printre munții stâncoși și râpele abrupte stau ascunse câteva peșteri care sunt amintite de localnicii vârstnici: Peștera Pentaia, Verecusti, Bursucina (28 m adâncime + trepte), Cameneț , Herștul , Menciul și în Berdo – Socolouske.

Diversitatea toponimelor ucrainene mărturisește prezența străveche a acestei etnii în zonă. Clasificarea toponimelor este realizată după principiul lexico – semantic. Putem distinge mai multe clase de toponime: provenite din lumea animală (zoonime), provenite de la formațiuni vegetale, de la

diferite particularități ale peisajelor, de la numele unor foști proprietari sau provenite de la unele trăsături ale oamenilor.

Cele mai reprezentative toponime din vastul areal poienar sunt:

Zona Socolou
Zona Rica
Zona Coșnea
Zona Valea Paulik
Zona Bardy
Zona Cvasnița
Zona Misica
Zona Ivancicou
Zona Pentaia- Soloteaney
Zona Râului Ruscova.

Ordonarea zonelor este stabilită din nord- estul comunei, urmând cursul în aval al celor mai importante râuri: Rica și Cvasnița.

Zona Socolou - este cel mai semnificativ toponim al comunei Poienile de sub Munte. Este o vale cu semnificații istorice. De-a lungul timpului a reprezentat o graniță naturală între Galiția-Polonia și Austro-Ungaria. Teritoriul Socolăului cuprinde vf. și pasul Copilaș (1594 m). Era o punte de legătură între gospodarii maramureșeni și cei din Ucraina (Ciorna-Hora). De această zonă sunt legate multe întâmplări și legende datând din vremuri apuse. Acolo întâlnim și un cimitir militar din timpul Primului Război Mondial. În timpul celui de-al doilea război mondial în acea zonă a fost construită și o fortificație - „Arpada”.

Cuvântul *socolou* provine de la denumirea unor păsări (șoimi de stâncă, vulturi) care își aveau cuiburile în vestita stâncă Berdo-Socolouske. Această stâncă este alcătuită din calcar, din care oamenii preparau varul. Acest ținut este montan în totalitate.

Pădurile ocupă o însemnată suprafață a comunei, ele sunt formate din fagi, molizi, brazi, carpeni, stejari, frasini. Subarboretul este alcătuit cu precădere din alun, mur, zmeur, soc, măceș. Vegetația montană mai cuprinde flori de munte (brândușe, garofițe, ghiocci, ienupăr, flori de colț, narcise).

Bogata floră și vegetație a zonei alpine, montane și depresionare are o importanță deosebită din punct de vedere alimentar (ciuperci, afine, zmeură, fragi, furaje); industrial (material lemnos); medicinal (plante medicinale, miere). Varietatea vegetației constituie pentru localnici o sursă de hrană, de venit, dar și un mijloc de recreere.

În 1956, după cedarea unei părți de teren comunei Repedea, în componența localității Poienile de sub Munte au rămas 17 cătune. Unele din ele ca întindere și număr de locuitori pot constitui adevărate sate: Luhei de Sus, Luhei de Mijloc, Luhei de Jos, Cvasnița, Ivancic, Pentaia, Misica, Uloha, Pașișnei, Zarica, Soloteaney, Potocina, Putuk – Pulskey, Obcina, Zafantul, Hleneșcia, Zacvasnița, Cornadți, Arșeții. În prezent, unii locuitorii amintesc doar 13 (Soloteaney, Pentaia, Ivancicov, Nejni Krai, Misica, Zcvasnița, Cvasnița, Uloha, Bardi, Luhei, Paulic, Pașișnei și Zarica), iar alții doar de 10 (Luhei, Cvasnița, Ivancicov, Misica, Obcina, Zacvasnița, Uloha, Pentaia, Soloteanei, Cornaștea).

Suprafața teritoriului administrativ al comunei este de 29515 ha, fiind considerată cea mai răsfrîntă comună a județului, din care 19500 ha fond forestier, 5100 ha pășuni naturale, 3700 ha fânețe naturale, 800 ha teren arabil, 125,5 ha suprafețe construite, 101 ha teren ocupat de ape, 93 ha drumuri și 95,5 ha alte terenuri.

La recensământul din 2000 situația populației se prezenta astfel: din totalul de 10230 de locuitori, populația stabilă era formată din 10037 de locuitori, din care: 9711 ucrainieni, 253 români, 60 maghiari, 5 germani, 3 armeni, 2 rromi, 2 ruși și 1 evreu. În prezent, în comună exista 8180 de familii. Mortalitatea infantilă este mai frecventă în familiile cu condiții precare de trai, condiții de igienă foarte scăzute și care în marea lor majoritate trăiesc în cătunele îndepărtate ale localității.

Cultul predominant este ortodox, urmat de penticostal, adventist de ziua a șaptea, greco-catolic și romano-catolic. Toate cultele dețin biserici sau case de rugăciuni proprii. Înainte de 1944 în comună exista o sinagogă. Există o biserică ortodoxă, declarată monument istoric, datată din 1598 și renovată în 1798, 1874, 1921, 1962, 1987. Biserica „Înălțarea Domnului” a fost construită într-un amestec din două stiluri: cea mai mare parte a bisericii seamănă mult cu bisericile tradiționale din lemn maramureșene. Dar șirul lat de streșini și mai ales acoperișul în formă de clopot arată influențe rutene.

Comuna deține un cimitir al evreilor și un cimitir al armatei austro-ungare cu o micuță capelă, din Primul Război Mondial, bine păstrate și îngrijite. În cimitirul austro-ungar mormintele sunt poziționate în funcție de gradele militare. Astfel, în partea inferioară se află ostașii cu cel mai jos grad, iar în partea superioară cei mai înalți în grad. Deoarece fenomenele naturii au deteriorat crucile inițiale, s-a hotărât amplasarea unei cruci din marmură, în amintirea tuturor celor îngropați aici. La Zarica este un cimitir al ciumaților din secolul al XVI-lea unde sunt înhumate 62-63 de persoane. În unele curți se pot observa cruci de morminte ceea ce demonstrează că încă se mai păstrează obiceiul îngropatului în bătătură.

În comună există patru școli generale, nouă școli cu clasele I-IV și 18 grădinițe. Pe plan cultural, comuna Poienile de sub Munte dispune de o bibliotecă comună care are peste 10.000 de volume. Comuna mai deține și câteva blocuri, un cămin cultural, dispensar uman, dispensar veterinar, o farmacie, o secție a spitalului Vișeu de Sus, un cămin de bătrâni și persoane cu dizabilități, ocol silvic și un sector al poliției de frontieră. Fiind o comună foarte mare, există chiar și o firmă de taxi. În parcul comunei, se află, în renovare, un monument al eroilor căzuți în cel de-al Doilea Război Mondial. În fiecare an de ziua eroilor sunt organizate ample manifestări în care sunt evocate faptele lor de arme și se depun jerbe și coroane de flori. Cu acest prilej sunt invitați supraviețuitorii războiului și recompensați de către Primăria comunei și Uniunea Ucrainenilor din România cu diplome și premii în bani.

Majoritatea populației fiind de origine ucraineană, se ghidează după calendarul pe stil vechi, având sărbători și obiceiuri proprii.

Îndeletnicirile principale sunt exploatarea și prelucrarea lemnului, creșterea animalelor (cabaline, bovine, ovine), cultivarea plantelor, pescuit, albinărit, comerț și alte prestări servicii.

Comuna Poienile de sub Munte beneficiază de forță de muncă semnificativă, care își desfășoară activitatea în diverse domenii dintre care cele mai importante sunt: administrație, sănătate, învățământ, poliția de frontieră, silvicultură, agricultură, comerț, exploatarea și prelucrarea lemnului. 42% din localnici sunt angajați în alte localități din județ și din țară în marea majoritate în activități ce au ca obiective principale exploatarea și prelucrarea lemnului. Populația tânără până în 35 de ani este în proporție de 25% plecată în străinătate unde prestează, în marea lor majoritate, munci ocazionale, deoarece foarte puțini dintre ei au drept de muncă și de ședere.